

*Summary***Zavjrodny V.E. Organizational aspect of co-ordination of prophylaxis of criminality by the public prosecutor of district. – Article.**

In this article the author analyzes the activity of law enforcement bodies in fight against criminality and it's coordination. So he specifies to the main problems and lacks of work procuracy of this sphere and brings some offers concerning with some additions to the law «On Procuracy».

Key words: crime, crime prevention, activity of law enforcement bodies, coordination activities, procurator.

УДК 343.37

*Р.М. Міловідов***ОГЛЯД МІЖНАРОДНИХ ВИМОГ КРИМІНАЛІЗАЦІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ВІД ЗЛОЧИНІВ**

Спеціальною сесією Генеральної Асамблеї ООН у рамках Глобальної програми ООН проти відмивання доходів на 1998–1999 роки були розроблені і прийняті Політична декларація та План дії проти відмивання доходів [1], у яких підкреслювалося, що держави, які ще не вжили відповідних заходів, мають до 2003 року привести своє національне законодавство з боротьби з відмиванням доходів у відповідність до міжнародно-визнаних норм.

Основними джерелами регламентації і вимог криміналізації легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, є такі акти міжнародного права, ратифіковані Україною: 1) Конвенція ООН «Про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин» 1988 року [2] (далі – Віденська конвенція ООН), ратифікована Україною у 1991 році [3]; 2) Конвенція РЄ «Про відмивання, пошук, арешт і конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом» від 8 листопада 1990 року (Страсбурзька конвенція РЄ) [4], ратифікована Україною з заявами і застереженнями [5]; 3) Міжнародна Конвенція ООН «Про боротьбу з фінансуванням тероризму» від 9 грудня 1999 року [6], ратифікована Україною із заявою [7]; 4) Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року [8] (далі – Палермська конвенція), ратифікована Україною із застереженнями і заявами [9]; 5) Стандарти Базельського комітету банківського нагляду «Належне ставлення банків до клієнтів» від 1 жовтня 2001 року [10], які поширюються на Україну [11]; 6) Сорок рекомендацій FATF (1996 та 2003) [12], які повністю визнаються Україною. Вимоги вказаних актів орієнтовані на трансплантацію у національні законодавства країн-учасниць міжнародних вимог щодо криміналізації та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

У п. 1 ч. 6 Конвенції РЄ про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, 1990 року, зазначено: «Кожна Сторона вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для того, щоб дії, вчинені навмисно, розглядалися внутрішнім

законодавством як злочини, а саме: а) перетворення або передача власності, усвідомлюючи, що така власність є доходом, з метою приховування або маскуванню незаконного походження власності або з метою сприяння будь-якій особі, замішаній у вчиненні предикатного злочину, уникнути правових наслідків її дій; б) приховування або маскуванню справжнього характеру, джерела, місцезнаходження, стану, переміщення, прав стосовно власності або володіння нею, усвідомлюючи, що така власність є доходом; і з урахуванням її конституційних принципів і фундаментальних засад її правової системи; с) набуття, володіння або використання власності, усвідомлюючи під час отримання, що така власність була доходом; д) участь у вчиненні, об'єднання або змова з метою вчинення, замах на вчинення, пособництво, підмова, сприяння і поради щодо вчинення будь-якого із злочинів, визначених відповідно до цієї статті» [13, п. 1 ч. 6]. Очевидно, що два останні пункти тісно пов'язані з особливостями застосування на рівні національних правових систем інституту співучасті у злочині і причетності до злочину, й у разі не охоплення такими інститутами спільної участі у вчиненні злочину двома або більше особами, а також сприяння вчиненню злочину (п. «с»), вимагається додаткова криміналізація таких діянь.

Загалом, за сукупністю вимог FATF під легалізацією (відмиванням) доходів (майна, у т.ч. коштів), отриманих злочинним шляхом, доцільно розуміти надання правомірного виду володінню, користуванню і розпорядженню грошовими коштами або іншим майном, яке здобуто свідомо незаконним шляхом.

У той же час низка актів міжнародного права, які належать до базових актів у сфері не лише протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, а й фінансування тероризму, розповсюдження і транзиту наркотичних і психотропних речовин тощо, також мають істотний вплив на формулювання вимог суто легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом. Виходячи з визначення у підпунктах «а» та «б» ст. 1 Конвенції РЄ про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, як характеристика «доходу» зазначене таке: (пп. «а») «доходи» означає будь-яку економічну вигоду, набуту злочинним шляхом. Вона може складатися з будь-якої власності, зазначеної в підпункті б цієї статті; (пп. «б») «власність» включає власність будь-якого виду, матеріальну власність чи власність, виражену в правах, рухоме чи нерухоме майно і правові документи або документи, які підтверджують право на таку власність чи частку в ній».

Тому в контексті резюмування міжнародних вимог ознак легалізації (відмивання) доходів доцільно у таких формулюваннях з метою уникнення колізій використовувати уточнююче формулювання, яке б вказувало саме на походження такого доходу, а точніше – майна, отриманого від іншого (предикатного) злочину.

У контексті сприйняття легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, особливо актуальними є основні визначення базової у боротьбі з транснаціональною злочинністю Палермської конвенції 2000 року [14]. У цьому документі міститься визначення, яке є достатньо містким і об'єктивним у контексті визначення саме легалізації. Так, у п.п. «d» та «e» ст. 1 Палермської

конвенції 2000 року відображене чітке юридичне розмежування понять «майно» та «доходи від злочину». Так, під «майном» розуміються будь-які активи, матеріальні чи нематеріальні, рухомі чи нерухомі, виражені в речах чи у правах, а також юридичні документи або акти, які підтверджують право на такі активи або інтерес у них. У той же час «доходи від злочину» – будь-яке майно, придбане чи отримане, прямо або посередньо, в результаті вчинення будь-якого злочину. Чи не є це той самий термін, який повною мірою охоплює власність, майно, у т.ч. кошти, отримані внаслідок вчинення іншого (предикатного) злочину? Очевидно, що охоплює, і більше того – повною мірою відповідає змісту терміна, що постійно фігурує, але у різних інтерпретаціях на рівні назв цілісних актів і їх положень – «доходів, отриманих внаслідок вчинення злочину».

Отже, акцентуємо увагу на тому, що у той час, як у міжнародній нормотворчій практиці наявний термін «доходи від злочину», на тому ж самому рівні вводиться низка інших додаткових термінопонять, які ускладнюють сприйняття і співвідношення таких термінів, як «доходи», «майно» та «власність» у контексті легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Резюмуючи викладене вище, визначимо основні концептуальні вимоги щодо основних ознак легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

1. Під легалізацією (відмиванням) доходів (майна, у т.ч. коштів), отриманих злочинним шляхом, доцільно розуміти надання правомірною формою володінню, користуванню і розпорядженню грошовими коштами або іншим майном, яке здобуте свідомо незаконним шляхом.

2. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, може здійснюватися шляхом:

а) перетворення або передачі власності, з усвідомленням, що така власність отримана внаслідок іншого (предикатного) злочину, з метою приховування або маскуванню незаконного походження такої власності;

б) перетворення або передача власності, з усвідомленням, що така власність отримана внаслідок вчинення іншого (предикатного) злочину, з метою сприяння будь-якій особі, замішаній у вчиненні предикатного злочину, уникнути правових наслідків дій останньої;

в) приховування або маскуванню справжнього характеру, джерела, місцезнаходження, стану, переміщення, прав стосовно власності або володіння нею, з усвідомленням що така власність набута внаслідок іншого (предикатного) злочину.

3. До легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, відповідно до міжнародних вимог належать:

а) набуття, володіння або використання власності, з усвідомленням під час отримання, що така власність була отримана внаслідок вчинення іншого (предикатного) злочину;

б) участь у вчиненні, об'єднання або змова з метою вчинення, замах на вчинення, пособництво, підмова, сприяння і поради щодо вчинення описаних вище злочинів.

Однак не всі доходи від злочину, відповідно до визначення Сорока рекомендацій FATF, Палермської та Віденської конвенцій можуть, тлумачитись як предмет злочину легалізація (відмивання) доходів від злочину. Це відбувається через те, що предметом цього злочину, відповідно до Сорока рекомендацій FATF, можуть бути лише такі доходи, які були отримані внаслідок вчинення низки злочинів, критерії яких впливають із Сорока рекомендацій, Віденської і Палермської конвенцій.

Отже, без встановлення чітких критеріїв предикатних злочинів стає неможливим об'єктивно встановити навіть предмет легалізації (відмивання) доходів від злочину, не кажучи вже про об'єктивну кваліфікацію вказаного діяння, встановлення суб'єкта, суб'єктивної сторони тощо. Зі змісту міжнародних характеристик як предикатних злочинів, так і самої легалізації (відмивання) доходів, стає зрозумілим, що міжнародна практика розцінює легалізацію (відмивання) доходів від злочину як спосіб виведення з-під державного контролю, у т.ч. контролю правоохоронних органів, предметів злочинів. Утримання ж останніх у полі зору органів управління є оптимальною умовою для управління, у т.ч. у сфері боротьби зі злочинністю, а легалізація (відмивання) доходів від злочину прямо посягає на порядок управління у сфері протидії злочинності, у т.ч. на міжнародному рівні.

Література

1. Політична декларація двадцятої спеціальної сесії Генеральної Асамблеї ООН, присвяченої спільній роботі зі світовою проблемою наркотиків від 10 червня 1998 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_123
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин від 20 грудня 1988 системний № 995_096 // Закони України. – Т. 14.
3. Постанова Верховної ради Української РСР Про ратифікацію Конвенції ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин № N 1000-XII від 25 квітня 1991 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 24. – Ст. 277.
4. Конвенція РЕ Про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом від 8 листопада 1990 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – С. 304.
5. Про ратифікацію Конвенції про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 16.
6. Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму від 9 грудня 1999 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_518.
7. Про ратифікацію Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму: Закон України від 12 вересня 2002 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – № 43. – Ст. 316.
8. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності Прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року // Офіційний вісник України. – 2006. – № 14. – Ст. 1056.
9. Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколів, що її доповнюють (Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї і Протоколу проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітряю): Закон України від 4 лютого 2004 року // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 19. – Ст. 263.
10. Банк міжнародних розрахунків. Належне ставлення банків до клієнтів (стандарты Базельського комітету банківського нагляду) від 1 жовтня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=998_333

11. Про нові стандарти Базельського комітету з банківського нагляду «знай свого клієнта»: Лист Національного банку України від 21.12.2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v8021500-01>.
12. Сорок Рекомендацій Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) Системний № 835_001 від 25 вересня 2003 року // Урядовий кур'єр. – 2003. – № 179.
13. Конвенція РС Про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом від 8 листопада 1990 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – С. 304.
14. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності Прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року // Офіційний вісник України. – 2006. – № 14. – Ст. 1056.

Анотація

Міловідов Р.М. Огляд міжнародних вимог криміналізації легалізації (відмивання) доходів, одержаних від злочинів. – Стаття.

Актуальність проблеми полягає в широкому поширенні такого злочину, як відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, і необхідності приведення державами свого національного законодавства з боротьби з відмиванням доходів у відповідність до міжнародно-визнаних норм.

У статті аналізуються норми міжнародного права щодо протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом. Визначаються основні концептуальні вимоги щодо основних ознак легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.

Ключові слова: відмивання (легалізація) злочинних доходів, міжнародні вимоги, боротьба з відмиванням доходів.

Summary

Milovodov R.M. A review of international requirements of criminalization of legalization (washing) of the profits got from crimes. – Article.

The actuality of this theme is in a wide circulation of such crime as laundering of proceeds which were received by a criminal way. The state needs to make the national legislation concerns with struggle against laundering of proceeds in conformity international norms.

In this article the author analyzed norms of international law concerning with counteraction of laundering of proceeds which were received by a criminal way. The basic conceptual requirements defined in this article concerning with the main features of laundering of proceeds' legalizations received by a criminal way.

Key words: money-laundering, international requirements, combating money-laundering.

УДК 343.211:316

О.В. Харитоновна

ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТОК СОЦІОЛОГІЧНИХ ЗАСАД У КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІЙ ДОКТРИНІ СУЧАСНОСТІ

Соціологічний підхід до дослідження права, у тому числі кримінального, передбачає вивчення юридичних явищ принаймні в трьох основних напрямках.

Перший, вихідний напрям – вивчення тих особливостей соціально-економічних умов життя, що вимагають юридичного врегулювання суспільних відносин